

DISPUTATIO LXIV.

DE EFFECTU, QUEM SACRAMENTUM EUCHARISTIÆ HABET IN CORPORE.

Disp. 26 de Eucharistia. — Postquam dictum est de effectibus animæ, superest, ut inquiramus, an etiam in corpore habeat sacramentum hoc aliquos effectus, et primo dicemus de tempore hujus vitæ, deinde de statu gloriose resurrectionis, ex quibus tandem quæstionem illam his temporibus controversam definiemus, de unione corporali inter Christum in hoc sacramento existentem, et corpus hominis manducantis illum.

SECTIO I.

Utrum sacramentum Eucharistie in corpore suscipientis aliquid efficiat.

1. *Prima sententia.* — Duo possunt esse dicens modi extreme contrarii. Prior est, hoc sacramentum efficere in corpore quasdam qualitates, per quas corpus Christi dicitur uniri corpori nostro, sicut in anima efficit gratiam, per quam Spiritus divinus spiritui nostro conjungitur. Quod si inquiras, quænam sint istæ qualitates, responderi potest, esse participationes quasdam datum gloriae, per quas quodammodo caro nostra disponitur ad immortalitatem, qua est effectus hujus sacramenti, ut postea dicemus, ita ut sicut gratia est semen et pignus beatitudinis animæ, ita hæc qualitates sint pignora quædam gloriae corporis. Hujus sententiae non invenio auctorem; aliqui vero ex recentioribus conati sunt eam defendere, et in hunc modum explicare unionem corporalem, quam Sancti aliqui fieri asserunt per dignam communionem hujus sacramenti, et hoc est præcipuum hujus sententiae fundamentum. Quod ita potest confirmari, nam hoc sacramentum aliquid amplius conferre debet corpori digne communicantis, quam ejus, qui indigne communicat, quia aliter illi conjungitur; sed nihil est quod conferat, nisi hujusmodi qualitates: ergo.

2. *Secunda sententia.* — Posterior sententia est, hoc sacramentum nihil omnino efficiere in corpore, sed solum in anima; quam docuit Turrecremata, in cap. In Christo Pat., de Consecr., dist. 2, et Petrus Martinez, in ep. Judæ, loc. 23; et sumi potest ex D. Thom. hac quæst., art. 1, ad 3, dum ait, hoc sacra-

mentum non operari in corpus, nisi quatenus effectus gratiæ in corpus redundat, cum membra nostra exhibemus arma justitiae De. Et favent Sancti, qui negant, hoc sacramentum esse institutum, ut corporalem effectum conferat, sed spiritualem tantum, ut videtur loqui Cypr., serm. de Cœn. Dom.; Damas., lib. 4 de Fide, cap. 14; et Cyrill. Hieros., Catech. 4 mystag. Fundamentum vero hujus sententiae est, quia omnes promissiones a Christo factæ suscipientibus hoc sacramentum sunt spirituales, et si aliquæ pertinent ad corpus, respiciunt vitam futuram, non præsentem, ut Joan. 6: *Qui manducat meam carnem et babit meum sanguinem, habet vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die.* Sed inter has sententias media via tenenda est.

3. *Eucharistia non efficit in corpore qualitates supernaturales.* — Dico ergo primo, hoc sacramentum non efficit in corpore qualitates aliquas supernaturales, per quas illud ad gloriam disponat, seu corpori Christi conforme efficiat. Hanc conclusionem existimo ita certam, ut contraria opinio non probabilis, sed nova temeritas judicanda sit; nam, licet antiqui Theologi doctrinam hanc expresse non doceant, tamen cum harum qualitatum nullam mentionem fecerint, pro comperto habuerunt illas non dari, neque aliquo probabili fundamento fingi posse, quia neque illæ extat de hoc effectu promissio, ut constat, neque enim in Evangelio Joan., cap. 6, aut alibi est scripta, neque ab Ecclesia, vel Patribus est tradita. Neque etiam est ulla necessitas vel utilitas hujus effectus, quidquid sit de possibiliitate ejus; hæc enim non est satis, ut affirmemus absque alio fundamento de facto conferri, quia non omnia, quæ supernaturaliter et miraculose in homine fieri possunt, per hoc sacramentum fiunt. Assumptum vero ita declaratur, quia illæ qualitates fingi possunt, vel immediate in corpore seu materia, vel in potentius animæ, quæ in corpore inhærent; si priori modo ponantur, ut prior opinio sentire videatur, sunt prorsus inutiles, quia neque in hac vita deseruent ad opera virtutis, quia non sunt operativæ; neque ad pulchritudinem vel ornatum corporis, quia neque visu, neque alio corporis sensu percipi possunt. Rursus, neque ad perfectionem vitæ futuræ quicquam conferre possunt, quia, corrupto corpore per mortem, ipsæ etiam corrumpentur, in quo magna est differentia inter eas et gratiam

(inquit) modo ab hac tam noxia peste liberabitur (disputat de passione ire)? Si illam utique potionem bibamus, quæ omnes intran vermes serpentesque mortificat. Et quodnam, inquires, istud est poculum, quod eam vim habeat? Pretiosus scilicet Christi sanguis, si cum fiducia sumatur; idem, hom. 51 in Matth., et 45 in Joan.; Cyril., lib. 3 in Joan., cap. 37, et lib. 4, cap. 17: *Sedat, cum in nobis manet Christus, sanguinem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationem animæ extinguit.* Multa similia habet Cyprian., in serm. de Cœn. Dom.; sic etiam Greg. Nyss., orat. Catech., cap. 37, hoc sacramentum vocat, salutare medicamentum, pravas nostri corporis affectiones corrigens; et eodem modo dixit Bernard., serm. de Cœn. Dom.: *Hoc sacramentum minuit sensum in minimis;* et Ambr., serm. 45 in Ps. 448, hoc sacramento ait inebriari affectus fidelium, ut curas sæculi hujus, metum mortis, sollicitudinemque deponant. Atque in hunc fere modum de hoc sacramento exponit Hieron., Zach. 9, verba illa: *Et vinum germinans virgines;* et ideo in Catech. Pii V dicitur, hoc sacramentum sensum libidinis cohibere. Atque idem late tradit Concil. Coloniense, fol. 78, cuius optima sunt verba, sed vitandæ prolixitatis causa ea omitto.

5. Ratione declaratur, quia duplice hic effectus intelligi potest. Primo, solum indirecte, quia, dum augetur charitas, concupiscentia minuitur, et hunc modum indicat S. Thomas, quem Soto sequitur. Et hic modus est verus, non tamen sufficiens ad veritatem assertionis positæ, quia non requirit efficiemtiam aliquam circa corpus. Alter ergo modus est directe per actionem aliquam circa ipsum corpus, qui etiam variis modis intelligi potest. Primo, per redundantiam ex affectibus voluntatis, ita tamen, ut ea redundantia sit intenta ex propria institutione hujus sacramenti, cuius efficacia tales affectus excitantur in voluntate, ut ex eis redundet in appetitum moderatio concupiscentiæ, et omnis terrenæ voluptatis. Secundo intelligi potest, per actionem propriam circa imaginationem vel appetitum, qua excitentur phantasmatæ, et humores vel spiritus animales ita commoveantur, prout ad hujusmodi effectus necessarium, vel magis accommodatum est; et hi duo modi sunt faciles, et vix inter se distinguuntur, et ad quandam gratiam excitantem pertinent. Tertius vero modus addi potest,

nimirum per alterationem corporis, seu temperamenti ejus. Nam, quia motus somnis et concupiscentiae multum pendet ex temperamento, et materiali actione, seu alteracione ejus, intelligi potest, hoc sacramentum habere hanc vim moderandi hoc temperamentum, remittendo, v. gr., nimium calorem, atque hoc modo paulatim ardorem libidinis extinguendo, sive hoc fiat immediate ab ipso sacramento, modo supernaturali, sive applicando aliquam causam naturalem, ex qua talis effectus sequatur. Sicut extrema unctio, altero ex predictis modis, salutem corporis confert. Et iuxta piam aliorum opinionem idem interdum efficit hoc sacramentum, si ad salutem animæ expedit, et aliquando praestat corporis robur, ad opera virtutis exercenda necessarium, ut significat Laurent. Justin., serm. de Euchar.; Claud., Repet. 6, c. 10. Et hic modus est pius quidem et probabilis, sed incertus. Illud autem certius affirmari potest, ratione hujus sacramenti conferri hanc somnis moderationem per specialia Dei auxilia, et extrinsecam providentiam seu gubernationem, per quæ sit primum, ut in homine excitentur cogitationes et affectus ad eum finem valde accommodati; deinde, ut tollantur omnes occasiones extrinsecæ, quæ pravos motus in homine movere possunt, et illæ potius offerantur, quæ omnem temperantiam, ac moderationem afferant. Denique ut arceantur dæmones, ne somnis incendium augeant, ut Chrys. dicit, hom. 45 in Joan. His ergo modis sacramentum hoc, vel physice, vel certe moraliter, corpus ipsum moderatur, et ad operandum virtutem, ac vitandum malum, magis habile, magisque dispositum reddit. Et hinc sumi potest propria ratio hujus effectus, quia hoc sacramentum institutum est ut antidotum ad preservandum hominem a malis, ut supra dictum est. Unde, quia fomes peccati est veluti primus fons et origo peccatorum, non potest suavius, neque efficacius sacramentum hoc, hominem a malis preservare, quam somníum ipsum mitigando, et ad operandum bonum, hominem confortando. Merito ergo hujusmodi effectus huic sacramento tribuitur. Et ex his expedita sunt fundamenta aliarum opinionum. Nam, quæ prima afferebat, et parum sunt urgentia, et ad summum confirmant hanc posteriorem conclusionem, contra quam non procedunt quæ adducta sunt in secunda sententia, quia totus hic effectus, quem in corpore fieri diximus, ad spirituale fructum ordinatur,

et hac ratione spiritualis dici potest, et inter auxilia gratiæ, quibus homo præservatur a malis, comprehendendi.

SECTIO II.

Utrum resurrectio vel gloria corporis sit specialis effectus hujus sacramenti.

1. Ratio dubitandi est, quia de hoc effectu fit specialis promissio sumentibus hoc sacramentum, Joan. 6 : *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum;* et : *Qui manducat me, vivet propter me.* Et : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem habet vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die.* Est ergo hic effectus specialiter promissus huic sacramento; ergo aliquam propriam et speciale causalitatem circa illum habet. Propter quam fortasse causam Concil. Nicæn. hoc sacramentum vocavit symbolum resurrectionis; et Ignatius, epist. 44 ad Eph., vocat pharmacum immortalitatis; Cyril. vero, lib. 4 in Joan., cap. 46, vocat, cibum nutrientem ad immortalitatem et vitam æternam, quod latius explicat cap. 45, et lib. 40, c. 43; unde Chrys., lib. 6 de Sacerdotio, dicit, animas eorum, qui hoc sacramentum in fine vita suscipiunt, ab Angelis propter assumptum illud sacramentum, hinc recta in cœlum deduci; eorum vero corpora, satellitum more stipantibus Angelis, custodiri in vitam æternam. Greg. autem Nyss., dicta orat. Catech., cap. 37, addit corpus nostrum non posse consequi immortalitatem, nisi huic corpori immortali Christi fuerit conjunctum; et similia fere habent Cypr., serm. de Cœna Dom., et Tertul., lib. de Resur. carn. Ac denique Iren., lib. 4 contra hæres., cap. 34, ad probandam futuram resurrectionem, ex usu hujus sacramenti argumentum sumit : *Quomodo dicunt carnem in corruptionem devenire, et non percipere vitam, quæ a corpore Domini et sanguine alitur;* et infra : *Quemadmodum qui est a terra panis percipiens invocationem Dei, jam non communis panis est, sed Eucharistia ex duabus rebus existens, terrena et coelesti, ita et corpora nostra percipientia Eucharistiam jam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia.* Atque similem sententiam habet, lib. 5, cap. 2.

2. In contrarium autem est, quia gloria corporis respondet gloriæ animæ, sicut beatitudo animæ respondet gratiæ, et charitati; et sicut hoc sacramentum neque habet, neque habere potest aliam efficaciam circa gloriam animæ

præter eam, quam habet circa gratiam et charitatem, ita neque aliter potest efficere gloriam corporis, quam gloriam animæ. Unde concluditur de primo ad ultimum, hoc sacramentum non aliter conferre immortalem vitam corporis, quam nutriendo et conservando gratiam et charitatem, que in virtute et in semine omnia illa continent, juxta illud Joan. 4 : *Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.*

3. *Hæresis circa præsentem quæstionem.* — In hac re plures possunt excogitari modi dicendi. Primus est, immortalem vitam corporis ita esse promissam huic sacramento, ut certum ac simpliciter infallibile sit, eum, qui semel communicat, æternam vitam esse consecuturum; atque ita senserunt aliqui, quorum sententiam crimen hæreos damnat August., 24 de Civ., cap. 25, quia, ut recte docuit D. Thom. hic, quæst. 79, art. 6, ad 1 et 2, hoc sacramentum non aufert possibilitatem peccandi, neque suspicentem statim in gratia confirmat, ut ipsa etiam experientia evidenter est, quam ut probatione indigeat. Rursus non confert infallibiliter penitentiam finalem ei, qui semel communicavit; ubi enim est de hac re lex, aut promissio? Et ipso rerum eventu, et experientia, est etiam hoc fere evidens, eademque est communis traditio, et sensus totius Ecclesiæ. Promissio ergo vitæ æternæ facta huic sacramento intelligitur sicut promissiones aliae de effectibus sacramentorum, quæ includunt subintellectam conditio[n]em, scilicet, si per hominem non steterit, vel si non ponat obicem, seu, quantum est ex parte sacramenti.

4. *Prima sententia.* — Prima sententia excogitari potest, asserens ratione hujus sacramenti conferendum esse corporibus aliquam speciale perfectionem gloriæ et immortalitatis; ita ut in hoc, futura sit aliqua differentia inter eos, qui in hac vita participes facti sunt hujus sacramenti, et alios, qui hoc beneficio non sunt potiti; nam illi afficiunt singulari aliqua pulchritudine, vel aliqua alia qualitate, ad eum modum, quo martyrio, vel castitati respondet singularis aureola. Sed hæc sententia, si, quemadmodum potest pie cogitari, ita posset auctoritate aliqua fundari, existimari posset probabilis; quia vero nullum habet fundamentum, relinquenda est; nam in Scriptura sacra, quod ad præsens attinet, tantum promittitur huic sacramento vitæ immortalitas, quæ communis est omnibus beatis. Nec sancti Patres explicant speciale

aliquam dotem vel aureolam, vel aliquid simile specialiter conferendum corporibus eorum, qui in hac vita usi sunt hoc sacramento; sed ad summum dicunt, illa corpora, quæ conjuguntur corpori Christi per hoc sacramentum, participatura gloriam et immortalitatem illius, quam etiam participabunt omnia viva membra ejus, juxta illud : *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.*

5. *Secunda sententia.* — Secunda sententia esse potest, resurrectionem et vitam corporis immortalem non aliter esse effectum hujus sacramenti, nisi quatenus sequitur ex effectibus gratiæ, quos in hac vita confert, sicut ratio in principio facta suadebat. Hoc potest explicari dupliciter. Primo ratione generali, quia, dando gratiam, dat jus ad vitam æternam animæ, et corporis. Sed hoc non videtur esse satis ad satisfaciendum omnibus testimonii in principio adductis, quia hoc commune est omnibus sacramentis, et præcipue baptismō et poenitentiæ; hæc enim per se conferunt primam gratiam, atque adeo primum jus ad gloriam, quod reliqua sacramenta augent et corroborant. Secundo ergo id explicatur ratione speciali, quia hoc sacramentum datum specialiter est ad perseverandum in gratia, et ut in fortitudine hujus cibi pervenire possimus usque ad montem Dei, 3 Reg. 19, et hac ratione adeptio gloriæ, et consequenter vitæ æternæ, potest specialiter attribui huic sacramento; sicut in statu innocentie immortalitas vitæ tribuebatur cibo ligni vitæ et efficacie illius. Atque in hunc modum recte etiam intelligitur differentia, quam Christus constituit, Joan. 6, inter manna et panem hunc, in illis verbis : *Patres vestri manducaverunt manna, et mortui sunt; qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Nam quod attinet ad præsentem vitam, neuter ex his cibis præservat a corporali morte; quod vero pertinet ad vitam quam post resurrectionem speramus, manna de se nullo modo illam præstabat, quia de se nihil ad spiritualem vitam conferebat; hic autem panis, conservando nunc spiritualem vitam, confert seu juvat ad obtinendam immortalem vitam corporis, quæ spirituali vite animæ respondet. Et hæc sententia est valde probabilis, sed iuxta illam nullum hinc habemus speciallem effectum hujus sacramenti diversum ab illis, quos supra posuimus.

6. *Tertia sententia.* — *Eius possibilitas probatur.* — Tertium ergo modum addere

possimus, resurrectionem et immortalitatem corporis esse speciale effectum hujus sacramenti, quia, licet ratione illius non conferatur corpori aliquod donum, quod ratione gratiae, vel gloriae, animae non debeatur, dabitur tamen proprio et speciali titulo, scilicet propter speciale conjunctionem cum Christo factam per hoc sacramentum. Et imprimis hunc modum esse possibilem facile declaratur, tum ratione generali, quia non repugnat eamdem rem pluribus titulis promitti et deberi; tum etiam exemplis, nam Christo debebatur corporis resurrectio et gloria, et ratione unionis, et propter gratiam et gloriam animae, et nihilominus, speciali titulo, fecit sibi debitam illam gloriam per sua merita. Deinde, hunc modum fuisse congruentem, ita declaratur, quia ad augendam nostram spem et devotionem, ac reverentiam ad hoc sacramentum, decuit Christum specialiter promittere immortalitatem corporibus, quae corpori Christi per illud conjunguntur. Item, ut significaretur efficacia vivificae carnis Christi, quae futura est proxima causa nostrae resurrectionis, et vitae immortalis. Propter quod dixit Cyrill., dict. lib. 10 in Joan., cap. 13, et lib. 11, cap. 27: *Non poterat aliter corruptibilis haec natura corporis ad immortalitatem et vitam perpetuam traduci, nisi naturalis vitae corpus illi conjungeretur*; ubi verbum illud, *non poterat*, non significat necessitatem, seu impossibilitatem simpliciter, sed congruentiam et maximam decentiam, vel etiam necessitatem quamdam supposita divina ordinatione; sic enim necessarium fuit, carnem humanam Verbo divino, quod est fons vitae, conjungi, ut per illam mors vinceretur et corpora nostra immortalitatem acquirerent. Et ideo etiam decuit, corpora nostra carni Christi conjungi per hoc sacramentum, tan- *am principio et origini sue immortalitatis*; et consequenter etiam decuit, ut hoc speciali titulo debeatur immortalitas hujusmodi corporibus. Denique haec specialis promissio videtur satis indicari locis citatis in principio hujus sectionis. Et fortasse hac de causa dicitur hoc sacramentum datum, ut pignus felicitatis et gloriae, ut dicit Trident., sess. 13, cap. 2. Et Chrys., hom. 45 in Joan., ubi sic facit Christum loquentem: *Ego autem mea carne alo quos genui, me eis exhibeo, omnibus faveo, omnibus optimam de futuris spem praebeo. Qui in hac vita ita se nobis exhibet, multo magis in futura. Hic ergo modus explicandi hunc effectum prius est et*

SECTIO III.

Utrum per susceptionem hujus sacramenti fiat aliqua
unio realis inter corpus Christi, et corpus susci-
pientis.

4. Prima sententia. — Haec sola questio superest de effectibus hujus sacramenti, de qua licet in SS. Patribus nonnulla vestigia reperiantur, tamen ab Scholasticis ex professo disputata non est, propter causam inferius explicandam. His autem temporibus accuratius disputatur, nam multi viri Catholici in odium haeresis negantis veram praesen-

tiam Christi in hoc sacramento, simpliciter docent in sumptione hujus sacramenti fieri unionem inter corpus Christi et suscipientis, quam realem, naturalem, substantialem, atque etiam corporalem, interdum vocant. Qui potissimum fundantur in nonnullis SS. Patrum locutionibus. Chrys., hom. 88 in Matt., sic ait : *Nos secum, ut ita dicam, in unam massam reduxit; neque id fide solum, sed re ipsa nos suum corpus efficit.* Et hom. 45 in Joan. : *Ut non solum per dilectionem, sed re ipsa, in illam carnem convertamur, per cibum hunc efficitur, quem nobis largitus est.* Et hom. 55 ad Pop. : *Manduca me, dixi; bibe me, te sursum habeo, et deorsum tibi connector; non satis est tibi, quod tui primitias sursum habeo, hoc non tuum satiat desiderium; et, deorsum rursum descendit, nec simpliciter tibi commisceor, sed connector, manducor, paulatim attenuor, ut magna fiat commissio, temperies, et unio; nam quæ uniuntur, in propriis permanent terminis; ego vero tecum connector, nolo deinceps esse quicquam intervalli; unum utraque esse volo; atque similes locutiones habet, hom. 60 et 61 ad Pop.; Cyril. Alex., lib. 4 in Joan., cap. 47 : Qui manducat (inquit) carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in illo; sicut enim si quis liquefactæ ceræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est, ita si quis carnem et sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso, et ipse in Christo inveniatur. Apertius, ac fusius, lib. 10, c. 13 : Non negamus recta nos fide, veritateque sincera Christo spiritualiter conjungi, sed nullam nobis conjunctionis rationem secundum carnem cum illo esse, id profecto pernegamus; idque a divinis Scripturis omnino alienum dicimus. Quis enim dubitabit, Christum etiam sic vitam esse, nos vero palmites, qui vitam inde nobis acquirimus? Audi Paulum dicentem, quia omnes unum corpus sumus in Christo, omnes enim de uno pane participamus. An fortasse putat adversarius Christi ignotam mysticæ benedictionis virtutem esse, quæ cum in nobis fiat, nonne corporaliter facit, communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare? Cur enim membra fidelium membra sunt Christi? et infra : Considerandum est, non habitudine solum, quæ per charitatem intelligitur, Christum in nobis esse, verum etiam et participatione naturali; et postea subjungit exemplum ceræ liquefactæ superius positum; et lib. 41, cap. 26 : Considerandum (inquit) est, si ad unitatem consensus et voluntatis, naturalem etiam invenire possumus, per quam inter nos, et omnes Deo colligemur, fortassis enim etiam corporali unione conjugimur; et inferius subdit : Quod autem corporalis hæc unio ad Christum participatione carnis ejus acquiratur, ipse rursus Paulus de mysterio pietatis disserens testatur, dicens, esse gentes cohæredes et concorporales, et comparticipes promissionis in Christo; et cap. 27: Corporaliter Filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur, spiritualiter autem, ut Deus. Fusæ etiam de hoc loquitur Iren., lib. 5 cont. haeres., cap. 2, dicens : Quando mistus calix et fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis et sanguinis Christi, ex quibus augetur et consistit carnis nostræ substantia; quomodo carnem negant capacem esse donationis Dei, quæ sanguine et corpore Christi nutritur, et membrum ejus est? quemadmodum et B. Apost. ait, in ea, quæ est ad Ephes. epist., quoniam membra sumus corporis ejus, de carne ejus et de ossibus, non de spirituali aliquo et invisibili homine dicens hæc; spiritus enim neque ossa neque carnes habet; sed de ea dispositione, quæ est secundum verum hominem, quæ ex carnibus, et nervis, et ossibus consistit, quæ de calice, qui est sanguis ejus, nutritur, et de pane, qui est corpus ejus, augetur. Quæ omnia, et alia, quæ ibi subjungit, corporalem unionem significant, et ideo, lib. 4, cap. 34 : Offerimus (inquit) ei, quæ sunt ejus, communicationem et unitatem prædicantes carnis et spiritus; sic etiam Greg. Nyss., orat. Catech., cap. 37 : Sicut parum fermenti sibi assimilat totam conspersionem, ita corpus a Deo morte affectum, cum fuerit intra nostrum, totum ad se transmutat, et transfert. Damasc., lib. 4, cap. 14, agens de hoc sacramento, inquit : Per illud purgati, corpori Domini illiusque spiritui unimur, ac Christi corpus efficimur. Ex Latinis Leo P., epist. 23, et habetur de Consecr., dist. 2, c. In quibus : In illa (inquit) mystica distributione spiritualis alimonie hoc sumitur, ut accipientes virtutem cœlestis cibi in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Ac similia habet Augustinus in cap. Christus passus, de Consecr., dist. 2 : Humana (inquit) caro, quæ erat peccato obnoxia, et ideo mortua, carni ejus mundæ unita et incorporata, unumque cum illo effecta, vivit de spiritu ejus, sicut vivit corpus de spiritu suo. Cui consonat illud lib. 7 Conf., cap. 10 : Cibus sum grandium; cresce, et*

manducabis me; nec tu me in te mutabis, sicut cibum carnis tux, sed tu mutaberis in me. Insignior vero locus est apud Hilarium, lib. 8 de Trin., et habetur in c. In Christo Pater, de Consec., dist. 2, ubi, ut probet inter divinas personas esse non tantum unionem per concessionem voluntatis, sed etiam unitatem naturalem, argumentum sumit ab hoc sacramento, dicens : *Interrogo, utrum per naturæ veritatem hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis? si enim vere Verbum caro factum est, et nos vere Verbum carnem cibo Dominicō sumimus, quo modo non naturaliter manere in nobis existimandus est, qui et naturam carnis nostræ jam inseparabilem sibi homo natus assumpsit, et naturam carnis suæ ad naturam æternitatis sub sacramento nobis communicandæ carnis admisicuit?* ita enim omnes unum sumus, quia et in Christo Pater, et Christus in nobis est. Propter has ergo, et similes Patrum locutiones, multi autores simpliciter concedendum existimant, fieri corporalem unionem inter nos et Christum per hoc sacramentum, quomodo videatur loqui Algerus, lib. 4 de hoc sacram., c. 3; et Guitmund., lib. 3 de Veritate Eucharist., tractans prædictum Hilarii testimonium. Et Waldens., tom. 2 de Sacram., cap. 24, 59 et 95; et Turrecrem. in cap. In Christo Pater, de Consec., dist. 2, qui citat Albertum, in tract. de Corp. et sanguin. Dom.; Röffens., lib. 4 contra OEcologpad., cap. 21 et seqq., et lib. 5, in princ.; Richard., art. 43; Hosius, in Confess. Polon., cap. 42; Claud. de Sainctes, Repet. 5, cap. 1 et 2; Turrian., lib. 4 de Euchar., cap. 8 et 9, et lib. 2, cap. 5, 6 et 7; Bellarminus, lib. 4 de Euchar., cap. 44, et lib. 2, cap. 42; Alan., lib. 4 de hoc sacram., cap. 8, et latius, cap. 28; Jansen., in Concordia Evang., cap. 59; Tolet., Joan. 6, annot. 29, et cap. 17, annotat. 23. Denique recentiores omnes, qui de hoc sacramento contra hæreticos scribunt, hoc fere modo loquuntur. Quo autem sensu asseratur haec unio ab his auctoribus, et quomodo explicetur, inferius dicam.

2. *Secunda sententia.* — Nihilominus haec sententia multis Theologis visa est improbabilis et aliena a dignitate et majestate hujus sacramenti, quod non propter corporalem conjunctionem, sed spiritualem, institutum est, dicente Christo, quando hoc sacramentum promisit : *Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt.* Cyprianus, serm. de Cœna Dom. : *Fidei nostræ (inquit) infirmitas*

edocetur visibilibus sacramentis inesse vitæ æternæ effectum, et non tam corporali, quam spirituali transitione Christo nos uniri; et infra : *Sicut in persona Christi humanitas videbatur, et latebat divinitas, ita sacramento visibili ineffabiliter divina se infudit essentia, ut esset religione circa sacramenta devotio, et ad veritatem, cuius corpus sacramenta sunt, sinceror pateret accessus, ad participationem spiritus, non quod usque ad consubstantialitatem Christi, sed usque ad societatem germanissimam ejus hæc unitas pervenisset;* et infra : *Nostra et ipsius conjunctio nec miscet personas, neque unit substantias, sed affectus consociat et confederat voluntates.* Damascen. etiam, lib. 4, cap. 14, post verba superius citata subjungit, *hoc sacramentum appellari communionem, quia per illud cum Christo commercium habemus, ac carnem ipsius et divinitatem percipimus, atque adeo nos inter nos communicamus, atque copulamur; quoniam enim ex uno pane participamus, omnes unum Christi corpus et unus sanguis, et alii aliorum membra efficiuntur, Christique concorporei existimus.* Infra vero hanc unionem declarans addit : *Nam si omnino hoc afferit istud sacramentum, ut Christo, et aliis uniamur, non est dubium, quin omnibus, qui nobiscum illud percipiunt, animo ac voluntate copulemur; ex voluntate quippe conjunctio hæc existit, non autem citra animi nostri sententiam; omnes enim, ut Apostoli verbis utar, unum corpus sumus, quoniam ex uno pane participamus.* Quibus verbis satis explicat Damascen., hanc unionem solum esse affectivam et spiritualem. Nec dissimilia sunt, quæ tradit Cyril. Hier., Catech. 4 myst., cum dicit, sumpto corpore et sanguine Christi effici nos comparticipes corporis et sanguinis, *χριστοφόροι γνώμενα,* et addit : *Sic Christophori erimus, cum ejus corpus et sanguinem in membra nostra receperimus, atque ita, ut beatus Petrus dicit, divinæ naturæ consortes efficiamur.* Ubi propter sacramentalem susceptionem non agnoscit aliam unionem praeter spiritualem, quæ fit per gratiam. Accedit, quod nec D. Thom., neque ullus Scholasticorum, qui exacte et cum proprietate effectus sacramenti explicarunt, mentionem ullam hujus unionis corporalis fecerunt, quæ sit effectus hujus sacramenti. Quod ideo addo, quia distinguunt, et merito, effectum hujus sacramenti ab usu seu mandatione ejus; effectus enim supponit usum tanquam rationem seu conditionem necessariam, ut effectus fiat. Unde, licet usus

possit dici consistere, vel fieri per quamdam unionem corporalem, seu potius per materialis contactum inter nos et Christum, mediis speciebus, tamen post hujusmodi usum nullum agnoscent effectum hujus sacramenti, qui possit dici corporalis aut realis unio.

3. Ratione etiam potest haec sententia confirmari, quia, ut supra dixi in simili, agens de essentia hujus sacramenti, hic non potest intelligi unio realis et physica, nisi vel formalis, seu per modum compositionis, vel effectiva per influxum alicujus effectus; neutra autem potest in praesenti habere locum. De priori patet, quia neque ex corpore Christi et nostro fit unum corpus, vera et reali unitate, quia neque uniuntur ad componendam unam naturam, neque unam personam, neque habent realem modum unionis unius ad alterum, nec denique fit aliqua corporalis transmutatio alterius in alterum, quæ omnia sunt per se evidenter, nec sine temeritate negari possunt; nulla ergo excogitari potest physica unio formalis. De posteriori vero seu effectiva, est imprimis argumentum, quia probabile est, quod S. Thom. indicat, hoc sacramentum nihil directe influere in corpus; secluso autem influxu reali, nulla est unio effectiva. Deinde, etiam si demus agere directe in corpus, non quaelibet effectio sufficit ad unionem effectivam; nam licet sol illuminet aerem, non propterea dicitur illi uniri; oportet ergo, ut effectio talis fiat, ut per eam una res aliam ad se trahat et sibi presentem vel secum conjuntem habeat. Hoc autem sacramentum non habet hujusmodi actionem in corpus nostrum, sed si quid agit, id solum pertinet ad diminutionem fomitis, aut quid simile, ut supra dictum est. Quin potius, si talis effectus fit per hoc sacramentum, non necesse est fieri eo tempore, quo præsentia Christi durat in suscipiente, sed tempore opportuno. Nam hic effectus non datur per modum habitus, sed per modum auxillii, vel specialis custodiae et providentiae divinae; hujusmodi autem effectus, ut supra dictum est, tam in hoc, quam in cæteris sacramentis, non semper dantur in ipso usu, sed tempore opportuno; ergo propter solum hunc effectum dici non potest, quod intercedat hic unio effectiva. Atque hinc sumi potest alia confirmatio hujus sententiae, quia, si aliqua est hic corporalis unio, vel illa durat solum, quamdiu Christi præsentia durat sub speciebus, vel etiam postea. Hoc posterius dici non potest. Qualis enim corporalis unio fingi potest inter me et Christum existentem

in cœlo? aut quæ alia manere potest post communionem et sacramentalem Christi præsentiam transactam, quæ antea non esset, si erat eadem fides et charitas ad Christum? Si autem dicatur primum, id est contra mentem Sanctorum, quos prior sententia in suum favorem afferebat. Illi enim dicunt, unionem, quæ inter nos et Christum fit per susceptiōnem hujus sacramenti, esse illam, qua totum Ecclesiæ corpus Christo ut capiti conjungitur, et quatenus efficimur membra ejus; quin etiam dicunt, hanc unionem non solum perfici inter nos et Christum, sed etiam inter nosmetipsos, qui sumus membra ejus, quatenus inter nos conjungimur et unimur. Item testimonia Pauli, quibus iidem Sancti confirmant suam sententiam, non loquuntur de unione, transeunte (ut sic dicam) cum speciebus sacramentalibus, sed permanente et durabili, cuiusmodi est illud, 4 ad Cor. 10 : *Quoniam unus panis, unus corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus, ubi ex unitate panis colligit unum esse corpus, quia ille panis est Christus, qui hanc in suo corpore efficit unitatem; illa vero unitas non durat solum, quamdiu panis ille manducatur, vel quamdiu sacramentaliter permanet in nobis.* Et simile est illud ad Ephes. 5 : *Membra sumus corporis ejus, de carne ejus, et de ossibus ejus, quæ verba de hoc mysterio interpretantur dieti Sancti, præsentim Irenæus, qui etiam comparat hanc unionem cum illa, quæ est inter virum et uxorem, qua efficiuntur una caro, de qua Paul. ibidem ait : Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo et in Ecclesia; que unio non durat solum eo tempore, quo est inter conjuges corporum conjunctio, sed illo actu quodammodo perficitur, permanet autem postea; idem ergo est, si exemplum analogiae aliquid valet in hoc mysterio. Quod si hoc tandem concedatur, videtur aperte concludi, hanc unionem non esse corporalem, sed spiritualem tantum et mysticam, quia nulla est alia, quæ duret inter nos et Christum, transactis seu corruptis sacramentalibus speciebus. Ultimo confirmari potest hæc sententia, quia, si fit corporalis unio inter nostrum corpus, et hoc sacramentum, distincta ab ipsa susceptione et quantitativo contactu, vel illa fit cum toto corpore et omnibus partibus hominis communiantis, vel tantum cum illa parte, ad quam sacramentales species perveniunt; neutrum horum potest dici probabiliter. Non quidem primum, quia realis et corporalis unio sup-*